

ทฤษฎีนีโอมาร์กซิสต์

สำนักนีโอมาร์กซิสต์ (Neo-Marxism) คือ กลุ่มของนักคิดที่นำเอาทฤษฎีมาร์กซิสต์มาขยายความหรือตีความใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของสังคม นั่นคือ เมื่อเวลาผ่านไปมีคนวิพากษ์แนวคิดของมาร์กซ์ว่าไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง การต่อสู้และการปฏิวัติของชนชั้นก็ไม่ได้เกิดขึ้นในสังคมส่วนใหญ่ เกิดมีกลุ่มคนกลุ่มใหม่ขึ้นมาซึ่งไม่ใช่สองชนชั้นที่มาร์กซ์เคยระบุไว้ แต่นักคิดสำนักนี้ยังเชื่อว่าสิ่งที่มาร์กซ์ได้เสนอไว้นั้นมีคุณูปการ ซึ่งก็ต้องช่วยกันหาคำอธิบายว่าเพราะอะไรคำทำนายของมาร์กซ์จึงไม่เป็นจริง หรือสิ่งที่เกิดขึ้นเราจะอธิบายโดยเอาแนวคิดมาร์กซิสต์มาอธิบายหรือตีความได้อย่างไร แนวคิดหลัก ๆ ที่สำนักนีโอมาร์กซิสต์เสนอไว้ คือ ในเรื่องของชนชั้นทางสังคม และอำนาจครอบงำ

บนเส้นทางสังคม

1. อำนาจในการครอบครองทรัพย์สินกับชนชั้น

แต่เดิมนั้น นายทุนเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สิน แรงงานมีเพียงกำลังแรงงานเท่านั้น แต่นายทุนเป็นผู้ครอบครองปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ในเรื่องนี้ นักคิดกลุ่มนีโอมาร์กซิสต์เห็นว่าเราอาจไม่ต้องแบ่งชนชั้นทางสังคมออกเป็นนายทุนและแรงงาน โดยมองจากแบบแผนของการครอบครองทรัพย์สินอีกต่อไป ในโลกสมัยใหม่นายทุนอาจไม่ครอบครองทรัพย์สินเลย แต่มีอำนาจในการครอบครอง นีโอมาร์กซิสต์เห็นว่ามีอำนาจที่จะเข้าไปครอบครองทรัพย์สินอยู่ 3 อย่าง คือ

1. อำนาจในการครอบครองและจัดสรรทรัพยากรและการลงทุน มีคนที่สามารถเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องครอบครอง ตัวอย่างเช่น ในเรื่องของที่ดิน ผู้ที่ครอบครองอาจเป็นชาวนาที่ไม่ได้ประโยชน์จากที่ดิน เพราะที่ดินนั้นเป็นที่ดินแห้งแล้ง แม้จะมีมากสักกี่พันไร่ก็ไม่มีประโยชน์ แต่ถ้ามีผู้นำที่ดินนั้นไปลงทุนได้ เขาก็จะมีอำนาจมากกว่าผู้ครอบครองกลุ่มนีโอมาร์กซิสต์จึงเสนอว่า หากมองอย่างพิจารณาแล้ว อำนาจที่จะเข้าถึงและเข้าไปจัดการทรัพยากรสำคัญกว่าการเป็นผู้ครอบครอง

2. อำนาจในการควบคุมเครื่องมือในการผลิต เครื่องมือการผลิตในที่นี้ ไม่ได้หมายถึงเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงภาคการบริการด้วย เช่น รายได้ของประเทศไทยในปัจจุบันมาจากการท่องเที่ยวเป็นอันดับหนึ่ง เป็นการผลิตในภาคบริการ ในการผลิต

บริการการท่องเที่ยว คนที่เป็นผู้ควบคุมเครื่องมือในการผลิต ไม่ได้มีแค่นายทุนกับกรรมมาชีพเท่านั้น แต่มีหลายส่วนเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น รัฐ กลไกของรัฐ เป็นต้น

3. อำนาจในการควบคุมแรงงาน นีโอมาร์กซิสต์ระบุว่า การวิเคราะห์เรื่องชนชั้นทางสังคมต้องดูว่าใครมีอำนาจในการควบคุม ไม่ใช่ดูที่ทรัพย์สินที่คนนั้นครอบครอง ในเรื่องนี้ นีโอมาร์กซิสต์เห็นว่าเมื่อวิเคราะห์กลุ่มนายทุนจึงต้องมองรวมถึงผู้บริหารของบริษัท กรรมการบริหาร พนักงานระดับ white collar เหล่านี้ต้องนำมาพิจารณาร่วมกันทั้งหมด เพราะเป็นกลุ่มที่มีอำนาจในการควบคุมแรงงานด้วย

ในเรื่องของประเด็นทางเพศ นีโอมาร์กซิสต์ได้เริ่มพูดถึงเรื่องของผู้หญิงว่า ผู้หญิงที่เป็นแรงงานนั้นตกอยู่ภายใต้การควบคุมเอารัดเอาเปรียบของนายทุนเช่นกัน ซึ่งส่วนนี้เดิมนั้น มาร์กซ์ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องของเพศสภาวะของแรงงานไว้

2. ชนชั้นกลาง

ในงานของมาร์กซ์ เขามักพูดถึงแต่กรรมพันธุ์น้อย แต่แทบไม่ได้พูดถึงเรื่องของชนชั้นกลางเลย สำนักนีโอมาร์กซิสต์เสนอว่าเราต้องเริ่มนิยามชนชั้นกลางขึ้นมาเป็นอีกชนชั้นหนึ่งต่างหาก เพราะชนชั้นกลางคืออีกชนชั้นหนึ่งที่ไม่ต้องใช้แรงงาน (non-manual) ซึ่งเขยิบขึ้นมาจากชนชั้นกรรมมาชีพ (manual) เช่น หัวหน้าคนงาน ฯลฯ องค์ประกอบอีกกลุ่มคือ upper middle class เช่น ผู้เชี่ยวชาญ